

Oddelek za klasično filologijo

Krajša zgodovina oddelka in predmet poučevanja

Klasična filologija je na ljubljanski univerzi od samega začetka. Prvi profesor za latinščino je bil Čeh Ivan Lunjak, prej univerzitetni profesor v Sankt Peterburgu, Moskvi in Odesi, ki ga je v Ljubljano pripeljal Rajko Nahtigal. Katedro za grščino je leta 1923 kot docent zasedel Fran Bradač, ki je predaval do prisilne upokojitve avgusta 1945. V seminarju so predavali še Ivan Arnejc, Josip Pipenbacher, Jože Debevec in Ivan Maselj. Med njihove študente sodijo Silvester Kopriva, pisec *Latinske slovnice*, Marijan Tavčar, prevajalec Aristofana, Platona in Menandra, ter Jože Košar, ravnatelj mariborske založbe Obzorja in pobudnik zbirke Iz antičnega sveta, za katero je prevedel Platonovo *Državo* in *Zakone*.

Prvi doktoranti se pojavijo leta 1924 – Albin Vilhar z disertacijo o helenističnem pesniku Parteniju, Josip Ilc z disertacijo o Tibulovih elegijah in Ivan Ambrožič z disertacijo o Mitrovem kultu na Slovenskem. Leta 1934 je s tezo o sintaksi latinskega genetiva in dativa promoviral Milan Grošel, ki je po Lunjakovem odhodu zasedel katedro za latinski jezik. Iz njegove šole so izšli Janez Fašalek, prevajalec Tukidida, Ksenofonta, Polibija in Cezarja, Oton Muhr, zgodnji zagovornik slovenske državnosti in profesor latinščine in grščine na slovenskih gimnazijah v Trstu in Gorici ter na Aquinas College v Michiganu, ki je promoviral v Gradcu z disertacijo o Salustiju in je pozneje zapustil svojo strokovno knjižnico oddelku, pa Anica Šašel, avtorica latinskih vadnic in sodelavka pri izdajah rimskih napisov, ki jih je objavil njen soprog Jaro Šašel, in Alojz Rebula, ki je snov za svoj največji roman *V Sibilinem vetru* zajel iz antike. Kot arheologa sta delovala Stane Gabrovec in Jože Kastelic. Slednji je v disertaciji, ki jo je pozneje predelal v monografijo *Umreti ni mogla stara Sibila*, obdelal Prešernov odnos do antike.

Anton Sovre, ki je pozornost zbudil s prevodom Sofoklovega *Kralja Ojdipa* in je pred vojno poučeval latinščino na gimnazijah, je leta 1946 po prisilni upokojitvi »klerikalno-anglofilsko nastrojenega« Frana Bradača zasedel mesto profesorja za grščino. V naslednjih letih je ustvaril niz pomembnih prevodov – Homerjevo *Iliado* in *Odisejo*, vrsto tragedij, Herodota, Plutarha, Lukrecija, *Pisma mračnjakov* in druge. Število študentov se je po letu 1945 zaradi nenaklonjenosti oblasti močno skrčilo, z nekdanjih 15–20 je povprečje padlo na 5, včasih manj. Pogostejše so postale povezave z modernimi jeziki, filozofijo in zgodovino, obseg obvezne lektire pa se je zmanjšal. Po delni otoplitvi, ki je sledila informbirojevskemu zasuku v jugoslovanski politiki, se je stanje za silo popravilo, preden je v sedemdesetih nastopila nova zmrzal. Bojan Čop je prišel na oddelek kot asistent za klasično filologijo in indoevropsko primerjalno jezikoslovje, vendar se je pozneje preusmeril v indoevropistiko. Leta 1951 je postala asistentka Erika Mihevc Gabrovec, ki se je izpopolnjevala na Sorboni in v Atenah. Izdelala je disertacijo o izginjanju perfekta v pozni grščini in habilitacijo o sintaksi Joanesa Moshosa ter bila pozneje izvoljena za docentko, izredno in redno profesorico.

Leta 1962 je asistent za latinski jezik in književnost postal Kajetan Gantar. Doktoriral je na temo prostora in časa v Homerjevih epih in se nato izpopolnjeval v Parizu, Heidelbergu, Ženevi in na Dunaju. Po upokojitvi Milana Grošlja je postal docent za latinski jezik in književnost, kot habilitacijo je predložil razpravo *Amicus sibi*, leta 1978 pa je postal redni profesor. Antična književnost je v slovenščini v veliki meri oblečena v njegove besede, med drugim je prevajal Aristotela, Prokopija, Ajshila, Horacija, Hezioda, Sofokla, Plavta, Homerja in Sveto pismo. Njegovi dve knjigi spominov sta dragoceeno okno v zgodovino prostora in stroke.

Leta 1967 je lektor za latinski jezik postal Primož Simoniti. Izpopolnjeval se je v Münchnu,

Würzburgu, Vatikanu in na Dunaju, njegova disertacija je izšla kot *Humanizem na Slovenskem*. Leta 1987 je postal redni profesor. Med njegovimi mojstrskimi prevodi so Avguštin, Erazem Rotterdamski, Petronij, Apulej, Heliodor ter cvetnik srednjeveške lirike. Iz Grošljeve in Sovretove šole je izšel tudi Jože Mlinarič, ki je doktoriral z disertacijo o srednjeveški latinski epski pesmi o Mariji ter se uveljavil kot medievalist.

Generacija Grošljevih in Sovretovih učencev je leta 1975 ustanovila Društvo za antične in humanistične študije Slovenije. Tega leta je na oddelek prišel tudi Martin Benedik, ki je vodil latinske lektorate ter prevedel več teoloških in strokovnih besedil (Hans Urs von Balthasar, Martin Luther, Kopitarjev *Cločev glagolit*). Srednji generaciji je pripadal Matija Pogorelec. V mlajši sta bili nadarjena, pri Ajacciu tragično preminula Zdenka Beran, ki je že kot študentka objavila razpravo o Petroniju, in Katja Pavlič Škerjanc, ki je pozneje postavila temelje prenovljeni klasični gimnaziji. V sosednjih strokah sta se uveljavila filozof Valentin Kalan in arheologinja Marjeta Šašel Kos. V letih 1986–1993 je Breda Čop na oddelku delovala kot bibliotekarka, od leta 1993 pa je lektorica za latinski jezik. Barbara Šega Čeh je leta 1988 postala asistentka, pozneje pa latinska lektorica.

Oddelčna knjižnica, edina za to področje v Sloveniji, je leta 1944 pogorela, ko se je na stavbo NUK zrušilo nemško poštno letalo. Svoj fond, ki danes šteje več kot 16.000 enot, je pozneje pomnožila tudi z odkupom Sovretove strokovne knjižnice ter z vsakoletno darilno pošiljko separatnih odtisov in periodičnih publikacij, ki jih je oddelku pošiljala Juliette Ernst, urednica *L'année philologique*, iz Pariza.

Od poznih osemdesetih dalje se je v stroki uveljavila vrsta mlajših raziskovalcev. Filozof Gorazd Kocijančič je objavil več prevodov cerkvenih očetov in integralni prevod Platona. Matjaž Babič je magistriral iz besednega reda pri Plavtu in doktoriral z raziskavo o besednem redu v mikiški grščini. Leta 2006 je postal redni profesor in je do leta 2011, ko je oddelek zapustil, razvijal študij grščine in ustvaril prvi zametek neohelenistike. Marko Marinčič je magistriral iz Katulovega epilija o svatbi Peleja in Tetide in doktoriral z disertacijo o helenističnem epiliju

v Rimu. Uveljavil se je tudi kot prevajalec. Robert Petkovšek in Miran Špelič sta dejavna na področju teologije in patrologije. Brane Senegačnik, pesnik, prevajalec, esejist in publicist, je doktoriral s tezo o dramaturški funkciji stranskih likov v Sofoklovih tragedijah in leta 2010 postal docent. Matej Hriberšek je magistriral iz imperfekta pri Ciceronu, doktoriral pa s tezo o slovenskih učbenikih za klasične jezike; od leta 2010 je docent za latinski in grški jezik. Sonja Weiss je doktorirala iz nauka o duši pri Plotinu in leta 2012 postala docentka. Jerneja Kavčič je doktorirala s tezo o neosebni glagolskih oblikah v grški prozi srednjega veka; leta 2012 je postala izredna profesorica za grški jezik. Neohelenistiko kot samostojno raziskovalno in študijsko področje je podprla tudi grška vlada, lektorica je najprej postala Vasiliki Varsamakidou, pozneje pa Konstantina Agnantopoulou.

Do leta 2013 je kot lektorica za latinščino in grščino delovala Jelena Isak, ki je magistrirala iz Kalimaha in je leta 2018 objavila odmeven prevod Homerjeve *Iliade*. Po magisteriju na Srednjeevropski univerzi v Budimpešti in izpopolnjevanju v Oxfordu je na oddelek prišel David Movrin, ki je leta 2008 doktoriral z disertacijo o odnosu med pogansko in krščansko biografijo v pozni antiki. Od leta 2010 je docent za rimsko in grško književnost, dejaven tudi kot prevajalec in urednik. Kristina Tomc je kot mlada raziskovalka leta 2013 doktorirala z disertacijo o Pindarju in Platonu. Andreja Inkret, asistentka od leta 2012, je v Oxfordu doktorirala iz grške dramatike s temo o igri v igri. Javnosti je znana predvsem kot prevajalka in publicistka. Področji slovenistike in zgodovine so zaznamovali Gregor Pobežin, Kozma Ahačič in Aleš Maver. Jera Ivanc in Nada Grošelj, Sovretova nagrajenka leta 2011, sta s prevodi antičnih klasikov obogatili zlasti gledališki repertoar. Kot zadnja se je leta 2016 oddelku pridružila asistentka za latinski jezik Špela Tomažinčič.

Oddelek, ki je bil ob ustanovitvi usmerjen predvsem v filološke raziskave v ožjem pomenu besede, je v zadnjih desetletjih razširil svoje dejavnosti tudi na raziskave srednjeveške in humanistične latinščine, recepcije antične kulture v slovenski in svetovni književnosti ter moderne grščine. Leta 1999 je začela izhajati

revija *Keria: Studia Latina et Graeca*, ki je odprta tudi za sosednja področja. V novejšem obdobju je zlasti dejavna skupnost študentov. Med odmevnejšimi projekti, ki jih brez njihovega sodelovanja ne bi bilo, so mednarodna študentska konferenca GLAS (*Graecae Latinaeque antiquitatis studentes*), poletna šola v Grčiji in šola prevajanja Andronicus, mednarodna konferenca o evropskem humanizmu in več ekskurzij. Hitro se razvija digitalna knjižnica, med nedavnimi pridobitvami je digitalizirana Loebova zbirka, transformativno orodje, ki postavlja ukvarjanje z antiko v Ljubljani v okviru več disciplin na novo raven le tri leta po tem, ko so to orodje dobili na Harvardu; pa vrhunska enciklopedija antike Brill's New Pauly ter bibliografska baza L'Année philologique; vse so študentom dostopne tudi od doma, 24 ur dnevno. S takšnimi koraki se je oddelek razvil v središče, ki antično dediščino posreduje v slovenski kulturni prostor, obenem pa je vse bolj vpjet v mednarodne tokove.

Oddelek za klasično filologijo

Katedre

- Katedra za latinski jezik
- Katedra za rimsko književnost
- Katedra za grški jezik
- Katedra za grško književnost
- Katedra za srednjeveško in humanistično latinščino

Trenutni raziskovalni projekti in mednarodna sodelovanja

- raziskovalni program *Teoretične in aplikativne raziskave jezikov: kontrastivni, sinhroni in diahroni vidiki* (P6-0218)
- raziskovalni projekt *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v Avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)* (J7-7276)
- bilateralno sodelovanje z Univerzo v Brnu
- projekt *Evropski magisterij iz klasičnih kultur* v sodelovanju z dvanajstimi evropskimi univerzami (Atene, Ciper, Freiburg, Hamburg, Innsbruck, Istanbul, Münster, Perugia, Palermo, Rim, Poznan, Toulouse)

Študijski programi

1. stopnja	2. stopnja
Antični in humanistični študiji – enopredmetni	Antični in humanistični študiji – enopredmetni
Grški jezik, književnost in kultura – dvopredmetni	Grški jezik, književnost in kultura – dvopredmetni
Latinski jezik, književnost in kultura – dvopredmetni	Latinski jezik, književnost in kultura – dvopredmetni
	Grški jezik, književnost in kultura – dvopredmetni pedagoški
	Latinski jezik, književnost in kultura – dvopredmetni pedagoški
3. stopnja	
Humanistika in družboslovje – interdisciplinarni	Področji: Jezikoslovje, Literarne vede

- mednarodni program študentske izmenjave ERASMUS+
- projekt *Our Mythical Childhood* v sodelovanju s Fakulteto Artes liberales na Univerzi v Varšavi
- projekt *Učenje modernih jezikov s predznanjem klasičnih jezikov: pogled korpusnega jezikoslovja* v sodelovanju z Ohio State University v ZDA
- projekt dvojnega magisterija z Univerzo v Kölnu
- PHC Proteus 2019/41659QK: *Uvajanje krščanstva v poznoantičnih škofijah Panonij in Ilirika – prozopografija* (skupaj z Oddelkom za zgodovino FF UL ter univerzama v Mariboru in Lillu)
- priprava vsebinske in strukturne zasnove ter vzorčne baze za novi grško-slovenski slovar (študentski inovativni projekt)

Seznam zaposlenih

- lekt. Konstantina Agnantopoulou (od 2014)
- Živa Borak, bibliotekarka (od 2016)
- lekt. Breda Čop (od 1986)
- doc. dr. Matej Hriberšek (od 1997)
- doc. dr. Andreja Inkret (od 2012)
- izr. prof. dr. Jerneja Kavčič (od 2000)
- red. prof. dr. Marko Marinčič (od 1993)
- doc. dr. David Movrin (od 2003)
- doc. dr. Brane Senegačnik (od 1994)
- lekt. Barbara Šega Čeh (od 1988)
- asist. dr. Špela Tomažinčič (od 2016)
- doc. dr. Sonja Weiss (od 2000)

Knjižne zbirke, znanstvene revije

- *Keria: Studia Latina et Graeca* (znanstvena revija)
- Classics and Communism (medzaložniška zbirka v sodelovanju z Univerzo v Varšavi)

Študentske dejavnosti in društva

- Društvo za antične in humanistične študije, študentska sekcija
- *Clotho* (znanstvena revija s študentskim uredniškim odborom)